

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

§. 3. Veterum opiniones de sole. Verus Sol adorandus qui est Christus.
Quis sit ignis obscurans solem. Cur oremus hora Prima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

nam hujus causæ confirmationem habemus ab Athanasio e: Quare, inquit, oramus ad Orientem? Quia Spiritus sanctus per Davidem Prophetam præcepit f, *Adorabimus in loco ubi steterunt pedes ejus*. Quod si Judæus objiciat, ubinam steterunt pedes Domini? Zacharias Prophetæ respondet g: *& stabunt pedes ejus in die illa super montem Olivæ, qui est contra Hierusalem ad Orientem*.

7. Quinta tandem ratio esse potest, ut inter nos, & Infideles discrimen sit. Consuevit Ecclesia Dei, ait Lucas h Tudenfis Episcopus, orare ad Orientem, ut per hoc à sectis variis, & erroribus separaretur, quæ Sole justitiæ illustrata se Domino soli Christo Jesu desponsavit. Hæretici tenebris obcæcati à vero sole remanent alieni, & modò ad Orientem, modò ad Occidentem, modò ad Meridiem, modò ad Septentrionem orant, & circumferuntur vagi in omnibus actionibus suis. Orant Saraceni ad meridiem, & Judæi diverso modo. Catholici verò, quibus divina Scriptura dicit, *i Vobis timentibus nomen Domini orientur Sol justitiæ*, orant ad Orientem divino oraculo admoniti per Salomonem, qui dicit Deo: *k Oportet solem prævenire ad benedictionem tuam, & ad orientem lucis ibi te adorare*. Et quia, ut ait David l, *exortum est in tenebris lumen rectis*, debet populus Dei respicere, & adorare ad Orientem, ut ille de quo dicitur, *m Oriens vocabitur nomen ejus*, qui est oriens ex alto Deus Israël, fideles lumine claritatis suæ perfundat, *qui habitat lucem inaccessibilem*, & in lucem suæ Divinitatis præcepit credere dicens n: *Credite in lucem, ut filii lucis sitis*. Testatur etiam ipsa Veritas o, quod *qui male agit, odit lucem, & qui facit veritatem, venit ad lucem*. Hætenus Lucas. Quod verò Turcæ, & Saraceni conversi ad Austrum orant, testatur Euthymius p in Panoplia. Manichæi, teste Augustino q, orationes faciebant ad solem per diem quaquaversum circumit: ad lunam per noctem si appareret; si autem non appareret, vertebantur ad Aquilonem. Mercurius Trimegistus r sole occidentem ad Austrum respicere eum præcipit, qui oraturus est; at sole

e Athanas. qu. 37. citata. f Psalm 131. g Zachar. 14:4. h Lucas Tuden. lib. 2. adv. Albigenses cap. 23. i Malach. 4:2. k Sap. 16:28. l Psalm. 111. m Zach. 6:12. n Joan. 12:36. o Joan. 3:20. p Euthym. Panopl. p. 2: tit. 24. q August. lib. 20. contra Faustum. r Trimegist. in fine Aclepi.

orientem in eum, qui dicitur subsolanus. Judæi autem orabant ad Occidentem, quia ostium tabernaculi ad Orientem respiciebat. Et illi quidem occidenti literæ insistant habentes velamen in cordibus suis: nos spiritu vivificante illustrati ut filii lucis in luce ambulamus vero lumini adhærentes, de quo scriptum est, *f super te autem orientur Dominus, & gloria ejus in te videbitur*. Cæterum de hoc ritu præter Auctores supra citatos agunt Clemens Romanus t, Gregorius Nyssenus u, Anastasius Nicænus x, D. Thomas y, & alii recentiores.

S. III.

Veterum opiniones de sole. Verus Sol adorandus, qui est Christus. Quis sit ignis obscurans solem. Cur oremus horâ prima.

r. **A** Chilles Tattius z in Isagoge ad Arati Phænomena veterum Physicorum ridiculas de sole opiniones recenset. Docet enim Plato solem ex igne constare: quidam è terræ, ac nubium exhalationibus. Philolaus eundem quicquid habet igneum, ac transparens ex æthereo igne, qui supra ipsum est, exprimere putat, ac per quædam rimarum interstitia splendorem ad nos transmittere. Epicurus pumicis speciem habere censet, atque ex igne per quædam foramina splendorem ejaculari. Anaximander lucem ab eo, qui sit rotæ similis, emitti sentit. Hæraclitus scaphæ similem putat, Stoici sphæræ, alii disco. Quidam pedalem, alii octuplo, alii undevicies terra majorem faciunt. Omitto Porphyrii placitum relatu indignissimum, quod curiosus lector inveniet apud Georgium Pissidem in Cosmurgia. Plures quoque de sole absurdas opiniones referunt Theodoretus a, & Plutarchus b. Manichæi solem navim esse asserabant de purissima Dei substantia fabricatam, ut refert Augustinus c. Narrat Cyrillus Alexandinus d Anaxagoram Philosophum morte

Yyyy 2 ab

f Isai. 60:2. t Clem. Rom. lib. 2. consi. apost. Tertull. in Apolog. c. lib. adv. Valentin. Origen. hom. 5. in Num. Naz. epist. ad Philagrium. Epiphani. lib. 1. tom. 1. cap. 19. u Greg. Nyss. lib. de orat. x Anastas. qu. 18. in script. y Thomas 2. 2. qu. 84. art. 3. z Achill. Tattius ad Arati Phæn. c. 19. 20. a Theoret. lib. 1 c. 4. de cur. Græc. affect. b Plutarch. de Placitis Philosoph. lib. 2. cap. 20. c Aug. lib. 20. contra Faustum. d Cyrill. Alex. lib. 6. adv. Julianum.

ab Atheniensibus damnatum fuisse, quod solis circulū nihil aliud esse diceret, quam lapidem quemdam ignitum. Hic, ut refert Jamblicus, tamen si de sole tam exigua sentiret, interrogatus aliquando, cuius rei gratia natus fuisset, ut solem, inquit, contemplerer: Ad eō externi luminis pulchritudine captus fuerat. Sed quam multipliciter peccarit, cū hoc dixit Anaxagoras, Cælius Lactant. l. 5. c. 9. ostēdit in divinis institutionibus. E contra verō quidā sanctorū Patrum, quod B. Theodoro Studita serm. 18. narrante didicimus, cū ē cella prodiret, tegumentum capiti imponebat, ne aciem in solis jubar intenderet, causamq; rogatus respondit: Ecquid est cur temporarium lumen videre velim? Et rectē quidem. Nam, ut ait Magnus Greg. l. 22. mor. c. 2. sancti viri postquam omnia præsentis vitæ oblectamenta despiciunt, præ illius lucis internæ dulcedine ab hac exteriori luce animum quasi à tenebris avertunt; multumque secum intrinsecus contentunt, ne huius lucis, quæ fulget extrinsecus, delectatione rapiantur. Hi sunt, qui dicunt cum Propheta Domino, Hierem. 17:16. *Diem hominis non desideravi tu scis.* Hi sunt, qui solam dilixerunt Sapientiam*, & proposuerunt pro luce habere illam, quoniam inextinguibile est lumen illius, candor est enim lucis æternæ, speciosior sole, & nihil inquinatum in eam incurrit. Hi sunt, qui verum adorant Solem, quem si quis sequitur, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ Joa. 8. 12. Idcirco prima diei hora, statim ac sol materialis exortus est, Solem iustitiæ adorantes in spiritu, & veritate gratissimum adolent orationum incensum, ut luce spiritali digni sint illustrari. Solis enim instar Deus exoritur, ait Athan. ser. de Sabb. & circumcissione. illustrans uniuersujusque animum. Non omnium autem hæc dies est, sed eorum qui peccatis mortui sunt, & vivunt Deo. Væ illis quibus obtenebratus est sol in ortu suo, super quos factæ sunt tenebræ palpabiles, & horribiles: Isai. 13. 10. *nescierunt neq; intellexerunt, in tenebris ambulant:* Ps. 118. Et dicent in die iudicii, Sap. 5. 6. *Ergo erravimus à via veritatis, & Sol intelligentiæ non est ortus nobis.* Optime Basiliius in Psal. 33. Quomodo sensibile hoc lumen non omnibus similiter exoritur, sed habentibus oculos, & vigilātib; his item qui nullo interfitte impedimento prohibentur, quin frui possint claritate solis primum adventantis: Sic & iustitiæ Sol verum lumen, quod illuminat omnem hominē venientem in hunc mundū, nō omnibus suum splendore præbet, sed his qui vivendi formulā nihil ipso indignam exigunt.

2. Satagendū est igitur, ut primitias diei pura mentis intentione offeramus Domino, ut qui ad principium diei nos pervenire secus sua virtute incolumes ad salutaria cuncta perducatur: ne forte in nobis prophetica illa comminatio adimpleatur, Psal. 57. *supercecidit ignis, & non viderunt solem.* Ignis iste fumosus lucidissimum solis jubar obscurans ignis superbiæ est ut explicat August. in Psal. 57. ignis concupiscentiæ, ignis iracundiæ. Quantus ignis est? Super quem ceciderit

* Sap. 6. 7.

non videbit solem. Quem solem? Non istum, quem tecum vident, & pecora, & muscæ, & boni, & mali: est & alius sol, de quo dicturi sunt illi, Sol non est ortus nobis, quia vicit illos concupiscentia carnis. Supercecidit ignis, & non viderunt solem. Hunc ignem vocat Bernard. ser. 2. de Purific. ignem alienum, quem si quis in divino sacrificio offerre præsumpserit, etiam si patrem habeat Aaron, morietur in iniquitate sua. Porro ignis alienus, ait Abfalon Abbas ser. 25. *qui est 2. de Pent.* est luxuria, quæ est in cubilibus, & impudicitis; ignis alienus est iracundia, quæ est in dissensionibus, & contumeliis; ignis alienus est invidia, quæ est in detractatione aliene virtutis. Ignis alienus, inquit Ambrosius annot. 1. in Levit. est libido. Ignis alienus est omne incendium injuste cupiditatis. Ignis alienus omnis ardor avaritiæ. Hoc igni nemo mundatur, sed exurit. Sacrificia verō sua alieno incendunt igni, qui Deo serviant non ex amore, sed pro lucro externo, ut Joann. Rusbroch. de tabern. sac. c. 116. scribit rerum divinarum contemplator eximius. De eadem re sic differit Paulin. Ep. 29. ad Aptum, sanctissimus Nolæ Episcopus. Ignem mihi alienum videtur accendere, quisquis corporeæ, vel sæcularis alicujus cupiditatis ignem in sacrificio sui cordis accendens audeat appropinquare altaribus Domini, quæ non recipiunt nisi illius ignis accensionem, de quo ait, Ignem veni mittere in terram. Hic solus ignis igni resistit æterno. Sed dicis mihi. Quomodo possum hunc ignem alienum elongare à meipso, si in peccatis natus sum totus, & in peccatis concepit me mater mea? Precare Solem iustitiæ, ut oriatur in te, & præoccupet cor tuum in spiritu ardoris. Ipse venit mittere ignem in terram, si hic ignis in altari cordis tui semper ardebit, alieno igni locus non erit; à facie enim Domini extinguetur. Vox Domini intercedens flammam ignis. Ps. 28. *Quod si non dixeris,* ait Isaias c. 8. 20. *juxta verbum hoc, non erit tibi matutina lux.*

3. Idcirco fit Primæ horæ celebratio, ut verbis utar Rab. Maur. de instit. cler. l. 2. c. 3. quia in exortu diei oportet ut Solem iustitiæ nobis oriri postulemus. Sic incipiente die Evangelici præcepti non surdi audit oves primum quarimus regnum Dei, & iustitiæ ejus, ut & cætera adjiciantur nobis Mat. 6:33. Sic juxta legem Exod. 13:12. quod primum nascitur Domino consecramus. Sic cum sanctis mulieribus orto jam sole Marc. 16:2. venimus ad monumentum, ut mysticis orationum unguentis ungamus Jesum. Sic cum Rege Liricæ interficimus in matutino omnes peccatores terræ Ps. 100. quia, ut ait Hier. l. 2. in Isaiam. orto nobis Sole iustitiæ omnes statim cogitationes interficimus, quæ ad peccata nos provocant, & de civitate mentis nostræ disperdimus peccatores. Sic Sapientis* admonitionem libenter audimus, & efficaciter adimplemus ad orum lucis adorantes Dominū, ne internæ dulcedinis manna exiguo solis radio calefactū tabescat. Sicut autē ovibus manē ad pascua excurrentibus necessarius est pastor, qui eas à

* Sap. 16:28.

lupis

lupis defendat: ita etiam nos, ut docet *Amal. l. 4. de div. offic. c. 2.* initio diei ad opera, & mandata Domini surgentes pastoris nostri custodia indigemus, qui lupos agitat irruentes, de quibus legimus *Jos. 10: 12.* & lupus rapit, & dispergit oves. Ceterum hora ista sancta est, qua Dominus noster illusus, conspuratus, & alapis cæsus Pilato propter nos ligatus altitit *Mat. 27: 1.* ad omnem contumeliam, & adversitatem patienter sustinendam suo exemplo nos erudiens. Hac item hora post gloriosam resurrectionē in magna piscium captura, *Jos. 21.* qui cum tanti esset, non est scissum rete, *Ecc. Cathol.* propagationem præfiguravit, & veram carnis resurrectionem in piscis alii comestione evidenter ostendit. Sunt qui scripserint horā Primam celebrari in memoriam Dominicæ Resurrectionis: at omnium rectè sententiū fides est Christum ante solis exortū surrexisse.

S. IV. DE MATUTINIS SALUTATIONIBUS.

De matutinis salutationibus. Prima quando fuerit in scriptura, & qua hora perfolvi debeat.

1. Magna Leo quem Abbas Spanhemensis in Ecclesiastica dictionis Tullium appellat, elegantissima oratione Christianos redarguit, qui mane ad nascentem solem deflexi curvatis cervicibus in honorē se splendidi orbis inclinabant: quod paganitatis quodā spiritu factum dolet S. Pontifex. Gentiles enim, præterquam quod ipsum Solem adorabant, ut jam ostensum est, credebant quoque matutinas salutationes Diis esse gratissimas, quare primam diei horam certis ritibus ipsidem nunciabant. Didici hunc morem à Philo. Medaurensi, qui in fabula Melesia hæc habet. Inchoatæ lucis salutationibus Religiosi primam nunciantes horam pestrepunt. Tacitus quoque ait: Orientē solem, ut in Syria mos est, Tertiani saluta vere, ex nostris autē Arnobius^e rem indicavit his verbis. Quid sibi volunt excitationes illæ, quas canitis matutini collatis ad tibiā vocibus? Obdormiscunt enim superi, remeare ut ad vigiliis debeant. In hunc etiam ritum invehitur Romanus Sapiens. Veremus salutationibus matutinis fungi, & foribus assidere templorum. Erat autē salutationis matutine propria illa vox Ave, juxta illud *Marr. g.*

Et matutinum portat ineptus Ave:
Et alibi b. *Discursus tota vagis urbe, nec ulla cathedra est, Cui non mane ferat irrequietus Ave.*

Non enim erga Deos dumtaxat, sed etiam erga homines hujusmodi salutationibus utebantur. Quo verò ritu Deos salutaverint, Barnabas Brillonius in doctissimo libro Formularum luculenter ostendit. Hæc est gentium consuetudo, quam Leonis reprehensio suffragat, ne quis forè parum linææ mentis primæ horæ officium, aut orationis ad orientē mysteria tanti viri auctoritate sustollere conetur. Satis clarè se explicat S. Doctor, dum ait: Expergiscere o homo, ut ere creaturis quomodo utendum est, & quicquid in eis pul-

chrum, atq; mirabile est, refer ad laudem, & gloriam Conditoris. Utinā corda nostra veri luminis jubar illustret. Lux pietatis veri splendore oriētis est. Quantū distat à splendore solis soli hujus caligo! Orandū igitur, ut mūdi hujus tenebras claritatis suæ radiis expellat Deus.

METRUM XII.

<i>Magne Rex terræ nitidusq; cæli, Christe, qui nutu moderaris orbem,</i>	<i>Lux ades nulla temerata nocte, Mysticum lumen, nitescq; nobis Annue mares.</i>
<i>Mentis arcana jubar, & paternæ Lucis imago.</i>	<i>Pax, fides tecū pietas, & omnis Audeat virtus remeare ab alto.</i>
<i>O sacrum cæli decus, & cornu Luminis candor sine nubefulgens,</i>	<i>Pectus illustra, respluatque summis Flumen amoris.</i>
<i>Huc ades, puro tibi dū sacramus Carmina voto.</i>	<i>Erudi terras meliore flamma, Et per ignotas tibi fundat oras</i>
<i>Servium cursu tibi concitato Nox, dies, annus, properigine mensis,</i>	<i>Prodigus laudes populus sacra- tam Pronus ad aram.</i>
<i>Teque circumstant glomerata blandis Astra choreis.</i>	<i>Annus cultus, patrioque ritus Lætas antiqua renovare pompa Indus, & Maurus, gelidique discat Incola Ponti.</i>

2. Porro quod spectat ad officium Primæ, nulla ejus expressa mentio apud Patres Cassiano antiquiores reperitur, quicquid dicant Franciscus Turrianus & vir alioquin eruditissimus in notis ad Clementem Romanum, & Marianus Victorius vir etiam emundæ naris in scholis ad Epistolas Divi Hieronymi. Iste enim, & alii Patres cum manè orandum esse dicunt, non de Prima, sed de Laudibus matutinis intelligi debent, quod disertè demonstrat exactissimus Scriptor Marcellus Francolinus. Tameñ autem Franciscus Suarez de hujus assertionis veritate dubitare videatur, certum est tamen, quod Cassianus præferit testis omni exceptione major, Primam scilicet suo tēpore in suo Bethleemiteo Monasterio celebrari cœpisse, ne Monachi post Laudes usque ad Tertiam otiosi, & somnolenti jacerent in cellis, cum nulla conventus necessitas eos ad orationem exire compelleret. Vocat eam alteram matutinam, quam à matutinis laudibus ex eo distinguit, quod hanc tribus psalmis absolvi dicit: ad laudes verò decantari ait psalmū *Laudate Dominum de cælis*, cum duobus sequentibus. Porro quinquagesimum, inquit, & sexagesimum secundum, & octogesimum nonum huic novellæ solemnitati novimus fuisse deputatos. Nec est quod scrupulum alicui moveat Augusti, qui initio secundæ regulæ expressam Primæ mentionem facit: nam præter alias conjecturas satis evidentes, quas censores operum Augustini notarunt, vel ex hoc liquet, falso ei attributam hanc Regulam, quam ideò Lovan. Theol. inter Pseudepigrapha telegarunt. Similiter hymnus Primæ, qui criticorū animum vellicare poterit, vel non est Ambr. vel ab eo cōpositus, ut privatim diceretur, postea publico Primæ officio apratus fuit. Hęc de Lat. Patribus dicta

Yyyy 3

a *Is. serm. 7. de Nativitate.* b *Trithemius de Script. Eccl.* c *Apu-
leius l. 11.* d *Tacit. l. 3. hist. c. Arnobius 7. cont. gent.* e *Sent. ep.
95. g. Martia. l. 1. ep. 56.* h *Id. l. 4. ep. 79.* i *Briffon. de form. l. 1.*

k *Turrian. ad c. 34. l. 8. constit. apostolicæ.* l *Mar. Pict. ad ep. 7.*
m *Hier. ad Letam.* n *Francolin. c. 14.* o *Suarez. de relig. l.
4. cap. 5.* p *Cassian. lib. 3. de instit. cœnob. c. 3. 4. & 6.*